

Yayın Geliş Tarihi: 29-11-2019
Yayına Kabul Tarihi: 17-12-2019

Araştırma Makalesi

Mersin Üniversitesi
Denizcilik ve Lojistik
Araştırmaları Dergisi
Cilt:1 Sayı:1 Yıl:2019
Sayfa: 60-75

Nergis ÖZİSPA¹
Onur AKDAŞ²

DİJİTAL DÖNÜŞÜM KONUSUNDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN LİSANSÜSTÜ TEZLERE DAYALI BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversitelerde dijital dönüşüm konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin farklı parametreler açısından incelenmesidir. Söz konusu amaca ulaşabilmek için 2009-2019 yılları arasında YOK (Ulusal Tez Merkezi) ve ProQuest (Dissertations and Theses) veri tabanlarında yer alan tezler taranmıştır. Tarama sonucunda elde edilen 31 adet lisansüstü tez, yayımlandıkları enstitü, yayın yılı, yayın dili, anahtar kelimeleri, sayfa sayısı, yerli ve yabancı kaynak sayıları, yayımlandıkları ülkeler ve üniversiteler ve kullandıkları yöntemlere (nicel/nitel) göre tasnif edilmiştir. Çalışmada doküman incelemesi yoluyla elde edilen ikincil veriler kullanılmıştır ve nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma verileri Microsoft Office Excel ve MAXQDA paket programları aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, çalışmaların sayısının son iki yılda önemli oranda artış gösterdiğini, yazım dili olarak çoğunlukla Türkçe tercih edildiğini, dijital dönüşüm alanında yayınlanan tezlerin ağırlıklı olarak sosyal bilimler alanında çalışıldığını ve analizlerde nitel yöntemlerin daha fazla tercih edildiğini vurgulamaktadır. Çalışma, dijital dönüşüm konusunda literatürdeki güncel durumu ve eğilimleri göstermek, araştırmacıları bilgilendirmek ve gelecekteki çalışmaların hangi alanlarda yapılabileceğine dair öneriler sunarak araştırmacılara ışık tutması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik Analiz, Dijital Dönüşüm, Proquest, Ulusal Tez Merkezi.

¹Arş. Gör. Nergis ÖZİSPA, Mersin Üniversitesi/Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye, nergis.ozispa@deu.edu.tr

²Arş. Gör. Onur AKDAŞ, Mersin Üniversitesi/Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye, akdasonur@deu.edu.tr

BIBLIOMETRIC ANALYSIS BASED ON GRADUATE THESES ON DIGITAL TRANSFORMATION

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the postgraduate theses on digital transformation in universities in terms of different parameters. In order to achieve this aim, the theses in the YÖK (National Thesis Center) and ProQuest (Dissertations and Theses) databases between 2009-2019 have been searched. The 31 postgraduate theses obtained as a result of the screening have been classified according to the institute, year of publication, language of publication, keywords, number of pages, number of domestic and foreign sources, countries and universities and methods used (quantitative / qualitative). In the study, secondary data obtained through document analyses have been used and analyzed by bibliometric analysis method which is one of the qualitative research methods. Obtained data were analyzed by using Microsoft Office Excel and MAXQDA software programs. The results show that the number of studies has increased significantly in the last two years, mainly Turkish has been preferred as the language, the studies are mainly studied in the field of social sciences and qualitative methods have been preferred rather than quantitative in the analysis. The study is important in terms of showing the current situation and trends in the literature on digital transformation, informing the researchers and suggesting the areas in which future studies can be conducted.

Keywords: *Bibliometric Analysis, Digital Transformation, YÖK (National Thesis Center), Proquest.*

1. GİRİŞ

2011 yılında Almanya da başlayan, 2016 yılında resmi olarak Türkiye gündemine girmiş olan (Nuroğlu ve Nuroğlu, 2018) ve o günden itibaren önemi gün gittikçe artan dijital dönüşüm hareketi (Altuntaş, 2018), müşteri ve tüketici davranışlarının değişmesi, teknoloji ilerleme hızının ve dijitalleşmenin artması ile birlikte işletmelerin iş yapış şekillerini, iş modellerini, ürün ve hizmetlerini ve müşterilerine yaşattıkları deneyimi sorgulamalarına yol açmıştır (Deloitte, 2016). Buna ek olarak, teknolojik üstünlüğün toplumların kaderini büyük ölçüde tayin ettiği son dönemlerde, teknoloji, üretim ve eğitim gibi çeşitli alanlarda “dijital dönüşüm yönetimi” uygulamalarının önemi artmış ve başta devlet büyükleri ve politika yapıcılar olmak üzere ilgili akademisyenler ve özel sektör tarafından çeşitli platformlarda tartışılan bir kavram haline gelmiştir (Doğan, 2019). Mevcut literatürde dijitalleşmenin işletmelerin verimliliğini ve rekabetçi gücünü artırdığı öne sürülmektedir (Altuntaş,

2018) ancak Endüstri 4.0 ve dijital dönüşüm uygulamaları ülkeler için fırsatlar sunarken, dijital dönüşüme uyum sağlayamamanın da içerdiği tehditler bulunmaktadır (Demirci, 2019). Bu sebeple işletmelerin ve ülkelerin 4. Sanayi devrimi esnasında rekabetçi güçleri korumanın önemli gerekliliklerinden biri dijital dönüşümün başarılı bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır (Demirci, 2019).

Mühendislik, iktisadi idari bilimler, sosyal bilimler ya da güzel sanatlar gibi birçok farklı alanda birçok farklı akademisyen ya da uzman tarafından araştırılan dijital dönüşüm konusu son yıllarda lisansüstü öğrencileri tarafından da sıklıkla araştırılan konulardan olmuştur. Bu sebeple çalışmanın; üniversitelerde dijital dönüşüm konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin farklı parametreler açısından incelenmesi olarak tanımlanan amacına ulaşabilmek adına YOK ulusal tez merkezi ve PROQUEST (Dissertations and Theses) veri tabanlarında taranan tezler yayınlanma yılları, yayın dilleri, yayınlandıkları enstitüler ve üniversiteler, başlıca konuları, anahtar kelimeleri, kullanılan araştırma türleri, kullanılan araştırma yöntemleri, kullanılan yerli ve yabancı kaynak sayıları ve ortalama sayfa sayıları parametreleri baz alınarak incelenmiştir.

2. METODOLOJİ

Dijital dönüşüm konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin farklı parametreler açısından incelenmesinin amaçlandığı çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Verilerin okunarak kod ve kategorilere dayalı olarak sunulması olarak tanımlanan nitel araştırma deseninin (Merriam, 1998; Karadağ, 2014), dijital dönüşüm alanında çalışılmış olan lisansüstü tezlerin kategorilere ayrıştırılarak incelenmesini ve yorumlanmasını içeren bu çalışma için uygun olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmada, YOK (Ulusal Tez Merkezi) ve ProQuest (Dissertations and Theses) veri tabanlarında yer alan tezler taranmış ve bu doküman incelemesi yoluyla elde edilen ikincil veriler, nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

Veri tabanları taraması yazarlar tarafından seçilen bazı kriterler kullanılarak daraltılmıştır. Çalışmanın amaçları doğrultusunda, “Dijital Dönüşüm” ve “Digital Transformation” kalıpları anahtar kelime grupları olarak belirlenmiş ve başlıklarında bu kelime gruplarını içeren lisansüstü tezler çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Zaman olarak ise 2009-2019 yılları arasında yayınlanmış olan lisansüstü tezleri çalışmaya dahil

edilmiştir. Tarama sonucunda elde edilen tezler Microsoft Office Excel ve MAXQDA paket programları aracılığıyla analiz edilmiştir.

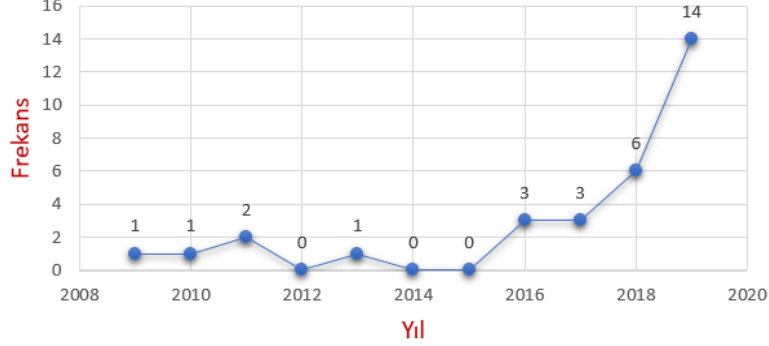
3. BULGULAR

Tarama sonucunda elde edilen tezlere ve veri tabanlarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Veri Tabanlarından Elde Edilen Tez Sayıları

	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
YÖK (Ulusal Tez Merkezi)	16	76,20	6	60
PROQUEST (Dissertations and Theses)	5	23,80	4	40
Toplam	21	100	10	100

YÖK ve PROQUEST veri tabanlarında toplamda 31 adet lisansüstü tez tespit edilmiştir. Bunlardan YOK veri tabanında taranan 21 adet tezdten 1 adet doktora tezine yazar tarafından erişim izni sağlanmadığı için erişilememiş ancak tezde kullanılan kaynak sayıları hariç olmak üzere çalışma kapsamında incelenen diğer verilerin herkes tarafından görülebilen künyesinde yer aldığı için, tez çalışma kapsamına dahil edilmiştir. PROQUEST veri tabanında taranan 10 adet tezdten ise 9 tanesine yazarlar tarafından erişim kısıtı konulduğundan erişilememiş, dolayısıyla tezler herkese açık tez künyelerine dahil edilen bilgiler kapsamında analiz edilmiştir. Bu kapsamda taranan tezlerin kullanılan kaynak sayısı ve yayımlandıkları enstitülere ilişkin verilere ulaşılamamıştır. Ayrıca bu veri tabanında yayınlanan tezlerin 4 tanesinde kullanılan yöntemle ilişkin veriye ulaşılamamıştır. Çalışmalar, diğer parametrelere ilişkin verileri içerdiğinden çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Şekil 1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yayınlanan lisansüstü tezler yayınlandıkları yıllara göre incelendiğinde, özellikle son 3 yılda yayınlanan tez sayısının ciddi artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 2’de detaylı olarak gösterildiği gibi dijital dönüşüm alanında yayınlanan tezlerin %45’i 2019 yılı içerisinde yayınlanmıştır. İçinde bulunduğumuz yılın, kavramın şu ana kadar ki en popüler konumuna ulaştığı yıl olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 2: Yayınlandıkları Yıllara Göre Tezler

	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
2009	-	-	1	11,11
2010	1	4,54	-	-
2011	2	9,09	-	-
2013	1	4,54	-	-
2016	-	-	3	33,33
2017	1	4,54	2	22,22
2018	6	27,27	-	-
2019	11	50	3	33,33
Toplam	22	%100	9	%100

Çalışma kapsamında taranan veri tabanlarında 2012, 2014 ve 2015 yıllarında dijital dönüşüm konusunda yayınlanan lisansüstü tez bulunamadığından söz konusu yıllar Tablo 2’de gösterilmemektedir.

Tablo 3: Yayınlandıkları Dillere Göre Tezler

	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Türkçe	14	63,63	5	55,55
İngilizce	5	22,72	4	44,44
Çince	3	13,63	-	-
Toplam	22	100	9	100

Dijital dönüşüm konusunda yayınlanan lisansüstü tezlerin yayın dilleri incelendiğinde, toplamda 3 dilin kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynakların büyük çoğunluğu YOK Ulusal Tez Merkezinden elde edildiğinden en çok kullanılan dil olarak Türkçe öne çıkmaktadır. İngilizce ve Çince dillerinin de özellikle yüksek lisans tezlerinde yoğun olarak kullanıldığı Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Yayınlandıkları Üniversitelere Göre Tezler

Üniversite Adı	Frekans	Yüzde
Uppsala Universitet (Sweden)	4	12,90
Bahçeşehir Ün.	3	9,67
İstanbul Teknik Ün.	3	9,67
Marmara Ün.	3	9,67
Renmin University of China	2	6,45
İstanbul Ün.	2	6,45
Ankara Ün.	1	3,22
Kocaeli Ün.	1	3,22
İstanbul Aydın Ün.	1	3,22
University of Science and Technology of China	1	3,22
Ludwig-Maximilians-Universitaet Muenchen	1	3,22
Kadir Has Ün.	1	3,22
Celal Bayar Ün.	1	3,22
Temple University	1	3,22
Brunel University (United Kingdom)	1	3,22
Toplam	31	100

Dijital dönüşüm konusunda yayınlanan lisansüstü tezler, yayınlandıkları üniversitelere göre incelendiğinde; İsveç'te bulunan Uppsala Üniversitesinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye'de ise, Bahçeşehir, İstanbul Teknik ve Marmara Üniversiteleri ikinci sırada yer almaktadır. Dijital dönüşüm alanında çalışma yapılan diğer üniversiteler Tablo 4'te detaylı olarak gösterilmektedir.

Tablo 5: Yayınlandıkları Enstitülere Göre Tezler

	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Sosyal Bilimler	17	77,27	9	100
Fen Bilimleri Enstitüsü	5	22,72	-	-
Toplam	22	100	9	100

Çalışma kapsamına dahil edilen tezler yayınlandıkları enstitülere göre incelendiğinde özellikle doktora tezlerinin tamamının sosyal bilimler alanında çalışılmış olması çalışmanın dikkat çekici sonuçlarından olmuştur. Yüksek lisans tezlerinin ise yaklaşık olarak %20'si fen bilimleri enstitülerinde yayınlanırken, %80'i yine sosyal bilimler alanında çalışılmıştır.

Tablo 6: İlişkili Oldukları Konulara Göre Doktora Tezleri

Doktora Tezi Konusu	Frekans	Yüzde
Sosyal Bilimler	2	13,33
Sahne ve Görüntü	2	13,33
İletişim Bilimleri	1	6,66
Sanat Yönetimi	1	6,66
Psikoloji	1	6,66
Ekonomi	1	6,66
Reklamcılık	1	6,66
Bilim ve Teknoloji	1	6,66
İstatistik	1	6,66
Bibliyografya	1	6,66
Özetleme (Abstracting)	1	6,66
Bilgi Teknolojileri	1	6,66
Yönetim	1	6,66
Toplam	15	100
Bilim ve Teknoloji	1	6,66
İstatistik	1	6,66
Bibliyografya	1	6,66
Özetleme (Abstracting)	1	6,66

Çalışmaların yazarları tarafından belirlenen konular incelendiğinde, yüksek lisans tezlerinde endüstri mühendisliği, işletme, iletişim bilimleri ve sosyal bilimler konularının öne çıktığı sonucu elde edilmiştir. Doktora tezleri özellikle sayıca sınırlı olmaları sebebiyle konu

sınıflandırması aşamasında sadece sosyal bilimler ve sahne/görüntü sanatları konularında ikişer çalışma olduğu tespit edilmiştir

Tablo 7: İlişkili Oldukları Konulara Göre Yüksek Lisans Tezleri

Yüksek Lisans Tezi Konusu	Frekans	Yüzde
Endüstri ve Endüstri Mühendisliği	4	16
İşletme	3	12
İletişim Bilimleri	3	12
Sosyal Bilimler	3	12
Halkla İlişkiler	2	8
Bilim ve Teknoloji	2	8
Gazetecilik	2	8
Sosyoloji	1	4
Eğitim ve Öğretim	1	4
Bilgi ve Belge Yönetimi	1	4
Turizm	1	4
Sahne ve Görüntü Sanatları	1	4
İnorganik Kimya	1	4
Toplam	25	100

Tablo 8: Anahtar Kelime Gruplarına Göre Tezler

Anahtar Kelime	Frekans	Yüzde
Dijital Dönüşüm	10	11,76471
Sosyal Bilimler	7	8,235294
Dijitalleşme (Dijital)	6	7,058824
Yeni Medya	5	5,882353
Endüstri 4.0 (Dördüncü Sanayi Devrimi)	5	5,882353
Sinema (Dijital Sinema, Türk sineması, Sinemada Dijital Dönem, Sinema Teknolojileri)	5	5,882353
Sosyal Medya	4	4,705882
Araştırma Yöntemleri (AHP, MACHBETH, TOPSIS, Karışık Tam Sayılı Programlama, Kalite Fonksiyon Göçerimi)	4	4,705882
İletişim ve Sanat	3	3,529412
Bilim (Uygulamalı Bilimler, Kuramsal Bilim, Göstergibilim)	3	3,529412
Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT)	3	3,529412
Strateji (Dijital Strateji, Stratejik Yönetim, Stratejik Karar)	3	3,529412
Dijital Reklam	3	3,529412
Halkla İlişkiler	3	3,529412
İnternet	2	2,352941
Dijital Gazetecilik	2	2,352941
Ağlar (Dijital Ağlar, Toplumsal Ağlar)	2	2,352941
Dijital Katılım	2	2,352941

Dijital Hastalık	1	1,176471
Dijital Medya	1	1,176471
İnsan Kaynakları	1	1,176471
İnternet Gazeteciliği	1	1,176471
Diğer (Organize Sanayi Bölgeleri, Pazarlama, Akıllı Fabrika, Telekomünikasyon, Altyapı, Ekonomik Kalkınma, Değer Yaratma, Disiplinler Arası Çalışmalar, Turizm)	9	10,58824
Toplam	85	100

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelime grupları incelendiğinde; çalışmanın başında anahtar kelime olarak seçilen “dijital dönüşüm” kelime grubuna ek olarak, “sosyal bilimler”, “dijitalleşme”, “endüstri 4.0” ve “sosyal medya” gibi kelime gruplarının da öne çıktığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamına alınan tüm tezlerde kullanılan anahtar kelime grupları Tablo 8’de detaylı olarak gösterilmektedir.

Tablo 9: Anahtar Kelimelerine Göre Tezler

Anahtar Kelime	Frekans	Yüzde
Dijital	50	13,89
Dönüşüm	19	5,28
Medya	18	5
Gazetecilik	18	5
Sinema	14	3,89
Endüstri	14	3,89
Sosyal	11	3,06
Dijitalleşme	9	2,50
Teknoloji	8	2,26
İletişim	7	1,94

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler gruplarından ayrıştırılarak frekans analizi yapıldığında ise 32 belge içerisinde geçen toplam 360 sözcük analiz edilmiş ve “dijital”, “dönüşüm”, “medya”, “gazetecilik”, “sinema”, “endüstri” ve “sosyal” kelimelerinin öne çıktığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilere ilişkin detaylı bilgi Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 10: Araştırma Türlerine Göre Tezler

	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Nitel	12	57,14	5	62,5
Nicel	9	42,85	3	37,5
Toplam	21	100	8	100

Çalışma kapsamında incelenen tezlerde ağırlık olarak nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Nitel yöntemlerin nicel yöntemlere oranla hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde yaklaşık olarak %60'a %40 oranında kullanıldığı Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 11: Araştırma Yöntemlerine Göre Tezler

Yöntem	Frekans	Yüzde
Mülakat (derinlemesine görüşme)	10	30,30
İstatistiksel Yöntemler	7	21,21
ÇKKV (AHP, MACHBETH,	4	12,12
Literatür Taraması	3	9,09
Örnek Olay	3	9,09
Lineer Regresyon Analizi	1	3,03
İçerik Analizi	1	3,03
Belirtilmemiş	4	12,12
Toplam	33	100

Dijital dönüşüm konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde en çok kullanılan yöntemin mülakat (derinlemesine görüşme) yöntemi olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel yöntemler ve çok kriterli karar verme yöntemleri de dijital dönüşüm literatüründe sıklıkla kullanılan yöntemler olarak öne çıkmaktadır. Kullanılan diğer yöntemlere ilişkin detaylı bilgi Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 12: Çalışmalarda Kullanılan Kaynak Sayıları

	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans	Ort.	Frekans	Ort.
Yerli Kaynak	807	68,25	90	22,5
Yabancı Kaynak	734	89,14	404	101
Web Sitesi	225	25,5	60	15

Tablo 12’de gösterilen çalışmalara ait kaynak sayıları, PROQUEST veri tabanında taranan tezlere ilişkin detaylı bilgilere ulaşamadığından sadece YOK Ulusal Veri Tabanında taranan tezleri kapsamaktadır. Doktora tezleri kapsamında 4 adet tezin kaynakçası incelenmiş ve bu tezlere yabancı kaynak kullanım oranının yerli kaynak ve web sitesi kullanımına göre oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinin ise yerli ve yabancı kaynak sayılarının oldukça yakın olduğu buna karşın web sitesi kullanımının onların oldukça altında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın son kısmında, çalışmaların ortalama sayfa sayısı analiz edilmiş ve doktora tezleri kapsamında sayfa sayfa sayısı verisine ulaşılabilen beş tezin ortalama sayfa sayısının 209, on altı adet yüksek lisans tezinin ise ortalama sayfa sayısının 149 olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇ

Üniversitelerde dijital dönüşüm konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin farklı parametreler açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, dijital dönüşüm konusunda yazılan lisansüstü tezlerdeki genel eğilimler, alanlar ve konular ortaya çıkarılarak bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara yol göstermeye çalışılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde bibliyometrik araştırmaların alt amaçları doğrultusunda kategoriler oluşturulmuş ve incelenen yüksek lisans ve doktora tezleri, yayınlanma yılları, yayın dilleri, yayımlandıkları enstitüler ve üniversiteler, başlıca konuları, anahtar kelimeleri, kullanılan araştırma türleri, kullanılan araştırma yöntemleri, kullanılan yerli ve yabancı kaynak sayıları ve ortalama sayfa sayıları parametreleri olmak üzere on kategoride incelenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, dijital dönüşüm konusunda 2009 yılı itibariyle dijital dönüşüm temalı tezler yazılmaya başlanmış olsa da özellikle 2006 yılı itibariyle yayınlanan tezlerin sayısında ciddi artış gözlenmiştir. PROQUEST ve YOK veri tabanları karşılaştırıldığında ise, YOK veri tabanında 22, PROQUEST veri tabanında ise 9 adet lisansüstü tez bulunduğu tespit edilmiş ve PROQUEST veri tabanındaki 9 teze erişim imkânı bulunamazken, YOK veri tabanında sadece 1 teze erişim yazar tarafından süreli olarak kısıtlandırılmıştır. Ayrıca hem yerli hem de yabancı literatürde yüksek lisans tezleri sayısının doktora tezlerinin sayısına oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. YOK veri tabanında 16 adet yüksek lisans, 5 adet doktora tezi bulunurken, PROQUEST veri tabanında 6 yüksek lisans, 4 doktora tezi olduğu tespit edilmiştir.

Taranan iki veri tabanında 3 dilde dijital dönüşüm konulu lisansüstü tez yazılmıştır. YOK veri tabanında İngilizce ve Türkçe tezlere ulaşılmış, PROQUEST veri tabanında ise İngilizce ve Çince dilinde tezler yayınlandığı bilgisine ulaşılmıştır. Dijital dönüşüm konusunda yayınlanan lisansüstü tezler, yayınladıkları üniversitelere göre incelendiğinde ise İsveç'te bulunan Uppsala Üniversitesinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir onu Türkiye'den Bahçeşehir, İstanbul Teknik ve Marmara Üniversiteleri takip etmiştir. Endüstri 4.0 konseptinin doğduğu ülke olan Almanya'dan ise Ludwig-Maximilians-Universität Muenchen (Germany) üniversitesinde yayınlanmış tek bir teze ulaşılabilmektedir. Ancak bu sonuca ek olarak Almanya'da "dijital dönüşüm" yerine artık markalaştırdıkları ve sahiplendikleri "endüstri 4.0" terimini kullanıyor olma olasılıkları yüksektir.

Çalışmada, yayınlanan tezlerin çoğunlukla sosyal bilimler enstitüsüne bağlı anabilim dallarında yayınlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle fen bilimleri enstitüsüne bağlı anabilim dallarında yazılmış hiçbir doktora tezine ulaşılamamış olması literatürde bu anlamda önemli bir açık olduğunu göstermektedir. Fen bilimleri enstitüsüne bağlı anabilim dallarında çalışılmış 5 yüksek lisans tezinin ise, 4 tanesi endüstri mühendisliği, 1 tanesi inorganik kimya konularında çalışılmıştır. Sosyal bilimler enstitülerine bağlı anabilim dallarında yayınlanan doktora tezlerinin konuları incelendiğinde ise sosyal bilimler ve sahne ve görüntü sanatları konuları, yüksek lisans tezlerinde ise yine sosyal bilimler, işletme ve iletişim bilimleri konuları öne çıkmaktadır. Bu sonuçlar ise, sosyal bilimler enstitülerine bağlı anabilim dallarının inceleme alanlarının dijital dönüşüm konularını analiz etmeye elverişli olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Aynı sonuç analiz edilen anahtar kelimelerde de desteklenmiş olması sebebiyle önemlidir. Lisansüstü tezlerin yazarları tarafından tanımlanan teze ilişkin anahtar kelime grupları incelendiğinde "dijital dönüşüm", "sosyal bilimler", "dijitalleşme" ve "endüstri 4.0" öne çıkan kelime grupları olmuştur. Anahtar kelime grupları ayrılarak kelime analizi yapıldığında ise dijital dönüşüm konularının "gazetecilik", "medya" ve "sinema" endüstrilerinde yaygın olarak çalışıldığı sonucu elde edilmiştir.

Lisansüstü tezler araştırma türleri bakımından incelendiğinde hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde nitel yöntemlerin daha fazla öne çıktığı gözlemlenmiştir. Dijital dönüşüm konusunun nispeten yeni bir konu olması sebebiyle, mevcut durumu ortaya çıkarmaya sayısallaştırmaya ve kategorize etmeye yarayacak olan nitel yöntemlerin tercih edilmesi gerekliliği oldukça fazla vurgulanmıştır. Araştırma yöntemleri analiz edildiğinde ise önceki bulguyu destekleyecek olan

mülakat (derinlemesine görüşme) yöntemi tüm tezlerde en çok kullanılan yöntem olarak öne çıkmıştır.

Çalışmada dijital dönüşüm konusunun son 2 yıllarda oldukça popüler hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Konseptin neden bu kadar kısa sürede bu kadar popüler hale geldiğinin (reklam kampanyaları, rekabetçi konumu koruma çabası, vizyon geliştirilmesi, vb.) araştırılmasının mevcut literatüre ve uygulayıcılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir ve araştırmacılara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

AL-CHALABI, Mustafa, (2018). The digital transformation of the swedish banking industry: a study on the digitalisation of swedish banks and how it affects their perspective on customer experience. Uppsala Universitet (Sweden).

BERDAN, Berna, (2019). Türkiye'de film yapım sürecinde dijital dönüşümün yapım şirketleri üzerindeki etkisi. Marmara Üniversitesi.

BUGGE, Markus, M., (2009). *Creative distraction: the digital transformation of the advertising industry*. Uppsala Universitet (Sweden).

CİHANGİR, Arzu, (2019). Yerel basının dijital dönüşüm tartışmaları. Marmara Üniversitesi.

ÇALIMLI, Yalçın, (2019). Turizm işletmelerinde bilgi teknolojileri ve dijital dönüşüm: Konya örneği. Selçuk Üniversitesi.

ÇELİK, Nokta, (2016). Reklamcılıkta dijital dönüşüm ve uygulamaları üzerine bir inceleme. İstanbul Üniversitesi.

Deloitte, (2016). Türkiye'deki Dijital Değişime CEO Bakışı, TÜSİAD.

DEMİRCİ, Emre, (2019). Endüstri 4.0 sürecinde dijital dönüşüm ve sosyoekonomik yansımalar bağlamında insan kaynaklarının dönüşümü: Disiplinlerarası bir yaklaşım. Marmara Üniversitesi.

DOĞAN, Onur, (2019). Dijital dönüşümün yönetimi sürecinde üniversite öğrencilerinin endüstri 4.0 kavramsal farkındalık düzeyleri. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.

ERBAY, Hasan, (2018). Türk otomotiv yan sanayisinin dijital dönüşümüne bir yol haritası olarak karışık karar verme modeli. İstanbul Teknik Üniversitesi.

ERBEN, Şeyma Esin, (2019). Aktivizmin dijital dönüşümü. Kocaeli Üniversitesi.

FORD, Vincent, B., (2019). Digital Engagement as a Mechanism for Digital Transformation: An Exploratory Study of the Performing Arts. Temple University.

GEMİCİ, Çağdaş, (2018). Gelenekselden dijitale haber üretim sürecinde gazetecinin zaman ve mekân deneyimindeki dönüşüm. Ankara Üniversitesi.

GÖNÜL SARIYER, Kübra, (2013). Halkla ilişkiler yönetiminde dijital dönüşüm. Kadir Has Üniversitesi

PAKDEMİRLİ, Bekir, (2016). Dijital dönüşümün ekonomik büyümeye etkisi: Türkiye Örneği. Celal Bayar Üniversitesi.

GÜNEY, Büşra, (2019). Dijital dönüşümle birlikte ortaya çıkan yeni bağımlılıkların incelenmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi.

Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve Proquest veri tabanları örnekleme.

KARAHAN SÖNMEZ, Pınar, (2019). Endüstri 4.0 ve dijital dönüşümde çalışanların değişime açıklığı ile yöneticilerin liderlik tarzları ilişkisinin incelenmesi. Bahçeşehir Üniversitesi.

KARAL, Fatma Sena, (2019). Dijital dönüşümün proje yöneticilerinin yetkinlikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi.

KÖKÜMER, Zeynep, (2018). Çok kriterli karar verme yöntemleri ile beyaz eşya sektöründe endüstri 4.0 dijital dönüşüm yetkinlik analizi. Kocaeli Üniversitesi.

Lİ Lİ, Lu, (2011). Investigation of chinese traditional books' digital transformation path choice. University of Science and Technology of China.

Lİ YUAN, Yang, (2010). Digital transformation of the financial media. Renmin University of China.

MAHMOOD, Mohamed, (2017). Does digital transformation of government lead to enhanced citizens' trust and confidence in government? Brunel University (United Kingdom).

Merriam, S. (1998). Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education. USA: JB Printing.

MERTIRI, Savo, (2018). Digital transformation in the it solutions sector. Uppsala Universitet (Sweden).

METİN, Serkan, (2019). İşletmelerin dijital dönüşüm (endüstri 4.0) farkındalık ve algı düzeyinin değerlendirilmesi: Elazığ Osb örneği. Firat Üniversitesi.

NUROĞLU, Elif; NUROĞLU, Hüseyin H., (2018). Türkiye ve Almanya'nın Sanayide Dijital Dönüşümü: Yol Haritaları ve Şirketlerin Karşılaştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Y.2018, C.23, Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı, s.1537-1560.

ÖZKAYA, Mehmet, (2018). Telekomünikasyon sektöründe dijital dönüşüm. Bahçeşehir Üniversitesi.

PU, Jun, (2011). Digital transformation of traditional financial media-a case study on caing.com. Renmin University of China.

SAYOĞLU, Yonca, (2019). Türkiye'de dijital dönüşümün gazetecilik örgütlenmesi ve pratiklerine yansımaları: Hürriyet ve medyascope örnekleri. Galatasaray Üniversitesi.

SINGH, Anna, (2017). The chief digital officer as manager of the digital transformation: an analysis within the service sector. Ludwig-Maximilians-Universität Muenchen (Germany).

SONONO, Binan, (2017). The effects of the digital transformation process on banks' relationship with customers: case study of a large swedish bank. Uppsala Universitet (Sweden).

UÇANSOY, Mehmet, (2019). Kurumlardaki dijital dönüşümün stratejik karar alma üzerine etkileri. Bahçeşehir Üniversitesi.

USLU, İpek Ceren, (2019). Dijital dönüşüm çağında fonksiyon bazında yönetici kararlarının otomasyona geçişinin değerlendirilmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi.

ZENGİN, Ferhat, (2016). Dijitalleşmenin Türk sinemasında yarattığı dönüşüm: Üretim, dağıtım ve gösterim. İstanbul Üniversitesi.